

אמר להם שהוא בחינת כהן, שהרי כתוב ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם, ודרשו חז"ל אין לך אלא כהן שבימך, והוא רוצה מהם ג' דברים, זרוע – לחיים – והקובה, דהיינו "זרוע" שיניחו תפילין, "לחיים" שלא יגלחו זקנם בתער ו"א"א שלא יגלחו פאת ראשם וזקנם, ו"הקובה" שישמרו עצמם שלא לאכול דברים אסורים שנכנסים לקובה, ויאכלו רק מאכלות כשרות.

מקרב אחיך תשים עליך מלך. אם יש אחוה ואחדות אפשר לקבל עול מלכות שמים.

ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ, א' למחות את עמלק, ב' למנות מלך, ג' לבנות בית הבחירה, דהיינו בית המקדש.

כתוב בנ"ך שמואל ביקשו מלך, וה' נתן מטר בזמן קציר חטים, והיו להם טענות שהלא זה מצוה למנות מלך, ומפרש שם רש"י, שישראל אמרו ככל הגויים בית ישראל, שרצו להדמות לגויים ולא לשם מצוה.

רק לא ירבה לו סוסים. אומר התרגום יונתן, לא ירבה לו על שני סוסים שמא ירכבו שריו עליהם ויתגאו ויתבטלו מדברי תורה ויתחייבו חובת גלות למצרים, וה' אמר לכם לא תוסיפו לשוב בדרך הזה עוד.

לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד. אם כן למה גרים יהודים במצרים, הרשב"ץ מתרץ שלסחורה מותר. והריטב"א אומר שכלל ישראל בגולה זה לא מקום קבוע, שתמיד הם נע ונד ויש להם הרבה גירושים, ואם כן הם כמו גרים. ויש מפרשים שכתוב לא תשוב בדרך הזה והיום זה לא אותה דרך, והאשתורי הפרחי אומר שזה לא אותו מקום שהיה מצרים בזמן יציאת מצרים.

הרמב"ם היה דר במצרים. וכותב הכפתור ופרח (פ"ה) "ושמעתי במצרים מפי הר' שמואל אחד מבני בניו של הרמב"ם ז"ל שכשהרמב"ם היה חותם שמו באגרת שלוחה היה מסיים "הכותב העובר בכל יום שלשה לאוין". והעב"ץ ז"ל כותב על זה, לא אאמין זה על הרב החסיד החכם [כוונתו על הרמב"ם], אלא שהרמב"ם היה דר במצרים משום שאינה מצוה לדורות אלא בזמן שמצרים מלאה גלולים, וגם שרק באותה דרך שיצאו ישראל ממנה הוזהרו שלא לשוב. ויש מפרשים שהרמב"ם עצמו היה אנוס על פי המלכות, וכתב כן לומר שעובר באנוס ג' לאוין.

ג' דברים נצטווה מלך, שהם ראשי תיבות כסא, כמו שכתוב אצל מלך כשבתו על "כסא" ממלכתו, כ' לא ירבה לו כסף וזהב, ס' לא ירבה לו סוסים, א' אשה לא ירבה לו נשים, על נשים וסוסים כתוב טעם, ועל כסף וזהב לא כתוב טעם, כי זה מובן מאליו שמלך צריך להיות שקוע בתורה ולא בכסף וזהב.

יש עוד ציווי במלך, שצריך שיהיו לו שני ספרי תורה. ועוד ציווי במלך, שצריך להתפלל כל שמונה עשרה בכפיפה, כדי שיהיה נכנע ולא ירום לבבו.

והיה כשבתו על כסא ממלכתו. הטעם שלא כתוב בשבתו, משום שחז"ל אומרים העולה לגדולה מוחלים לו כל עוונותיו, ורמזה התורה שהמלך צריך להיות תמיד נקי מעונות כמו ביום שהתיישב על כסא ממלכתו שעלה לגדולה.

למה מלך צריך שני ספרי תורה, אחד שיקרא בו תמיד, ושני להשים בבית גזויו, כדי שיעריך את התורה, שכמו שיש לו אוצרות כסף וזהב, שידע שהתורה היא גם אוצר חשוב.

פרשת שופטים נופלת לעולם בשבת הראשונה של חדש אלול, וכתוב בספר מאורה של תורה להזכירנו שאנחנו צריכים להתפלל שיצא משפטנו לטובה.

שופטים ושוטרים נתן לך בכל שעריך. בעלי המוסר אומרים שכל איש צריך שיעשה לעצמו שופטים ושוטרים בכל שעריך, פירוש השערים של עצמו, הדיבור, והראיה, והמאכלות.

שעריך ר"ת שיניים, עיניים, ראש, רגל, ידיים וכרס, וכרס פירושו להיזהר ממאכלות אסורות,

שופטים ושוטרים... אשר ה' אלוך נתן לך. צריך למנות שופטים שיתנו לך את ה' אלוך, שישמשו כבם יראת שמים.

בכל עיר ועיר צריך למנות סנהדרין של עשרים ושלש, ואם יש בעיר שני שבטים צריך שתי סנהדראות.

ולא תקח שוחד. חז"ל אומרים למה נקרא שוחד, שהוא חד, אם דיין לוקח שוחד יהיה אחד עם הבעל דין.

כי השחד יעור עיני חכמים. מתרגם יונתן בן עוזיאל שהשוחד גורם לחכמים טיפשות.

כי השחד יעור עיני חכמים, ובמשפטים כתוב כי השוחד יעור עיני פקחים, כי הדיין צריך ראשית לדעת שו"ע חשן משפט, ועוד, צריך לדעת הרמאות של בעלי הדינים, וזהו שאמר "חכמים" כנגד שו"ע, ו"פקחים", כנגד שיבין הרמאות של בעלי דין.

בספר שם הגדולים מהחיד"א מספר, שהיה פעם הדיין של מצרים הגאון ר' חיים כפופי זצ"ל, שבסוף ימיו נעשה עיוור ואמרו הצבור שבסתמא לקח שוחד מפני שכתוב כי השוחד יעור עיני חכמים, וראה שלא מפסיקין לרנן עליו, פעם קרא את כל הקהל בבית הכנסת, ועלה על הבימה ואמר אם באמת לקחתי שוחד שאקבל מיד שיתוק, שלא אוכל לרדת מהבימה, ואם באמת לא לקחתי שוחד שארד כשאני רואה, וכך היה שנהיה בריא בעיני וירד מהבימה, וזה היה קידוש השם גדול מאוד, ואמר החיד"א שהוא ראה כתב ידו כשהיה עור והיה לא ברור, ואח"כ היה כתב ידו ברור, וחתם שמו ה' ניסי חיים כפופי.

צדק צדק תרדוף. אומר רש"י הלך אחרי בית דין יפה. יש מפרשים, שחז"ל אומרים שאין שכר מצוה בעולם הזה, אבל עבור הידור מצוה, או עבור טרחת המצוה, כן נותנים שכר, וזהו שאמר צדק צדק תרדוף, תטרח ותעשה מצוות בהידור, למען תחיה וירשת את הארץ, שיהיה לך עולם הזה בטוב ובנעימים.

רש"י אומר שמחשבת פיגול היא רק בדיבור, ויש ראשונים שאומרים שגם במחשבה. כתוב לא תזבח לה' אלקיך שור ושה כל דבר רע, אומר רש"י כל דיבור רע, פירוש פיגול הוא על ידי דיבור, שיאכל את הבשר חוץ לזמנו או חוץ למקומו.

הבעל הטורים אומר על הפסוק כל דבר רע כי תועבת, מי שמנבל פיו נקרא תועבה ושנאוי.

כי יפלא ממך דבר למשפט, יש מפרשים הפסוק בענין מוסר, כי יפלא ממך דבר, אם יהיה לך פלא למה יש משפטים ועונשים, בין דם לדם כל מיני עונשים של שפיכת דם, בין דין לדין כל מיני דינים, ובין נגע לנגע כל מיני צרות, דברי ריבות בשעריך, זה בגלל שיש מריבות ולא חיים באחדות, מה העצה? וקמת ועלית פירוש להתאחד.

ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם. בשבת הראשונה כשנתמנה המלבי"ם זצ"ל לרב העיר בוקרשט,

ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל. תיבת מצוה מתחילה באות מ' ומסתיימת באות ה', המילה "מה" כתובה אצל משה ונחנו "מה", זה שאומר הכתוב, אדם העושה מצוה צריך להחזיק עצמו שפל ועניו ולא להתגאות עם המצוה, לבלתי יסור ימין ושמאל, מימין יש אות מ' ומשמאל יש אות ה', יוצא המילה "מה" לשון עניויות.

וזה יהיה משפט הכהנים. אחרי פרשת המלך נאמרה פרשת מתנות כהונה וגם איסור אוב וידעוני לרמוז שזה היה אצל שאול המלך שעל ידו נהרגו אנשי נוב עיר הכהנים וגם שאל לבעלת אוב, לכן ציורתה התורה שיהיה המלך כזה שיתמוך בכהנים ואל ישאל באוב (ליקוטי ריצב"א).

זרוע לחיים והקיבה הוא רק בבהמות חולין, אבל בקדשים אין חיוב לתת.

תמים תהיה עם ה' אלקיך. שם הוי"ה הוא מידת הרחמים, ושם אלקים הוא מידת הדין, ולכן כתוב תמים תהיה עם ה' אלקיך, בין אם הוא הולך אתך במידת הדין, ובין אם הוא הולך אתך במידת הרחמים, צריך שתעבוד את ה' בכל המצבים.

תמים תהיה עם ה' אלקיך. לא רק כלפי חוץ שתהיה צדיק, אלא גם כשאתה לבדך רק עם ה' אלקיך גם צריך להיות צדיק ותמים. ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך. יש מפרשים ש-ה' נתן לך כח לומר כן מתי שצריך, ומתי שצריך לומר לא, זה שאמר לא – כן, ה' נתן לך את הכח של 'לא' והכח של 'כן'.

ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. חז"ל דורשים כאשר זמם ולא כאשר עשה, ולכאורה הרי זה קל וחומר שאם רק חשב להרוג נענש, כל שכן כאשר הרג. ומתוך הרמב"ן שכתוב אלקים נצב בעדת אל, שהשכינה נמצאת בבי"ד ושומרת שלא יצא מכשול, ואם יצא כך מבי"ד ופסקו להורגו סימן שאיש מוות הוא, ולכן העדים זוממים אינם צריכים להיענש על

זה משום שהרגו אדם שכבר נגזר עליו למות.

כי תצא למלחמה על איבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אל-היך עמך וגו'. אומר האוה"ח הק' שאולי זה רמז למלחמת האדם עם יצרו, המלחמה הידועה שאין גדולה ממנה, ובמלחמה זו יש שני דברים קשים, א' שהאדם אינו מלומד במלחמה כמו היצר הרע שהוא מלומד ורגיל, ב' שהאדם מורכב באופן שיש לו נטייה לכל אשר תאוה נפשו, וזה

ימנעוהו מלשמוע אל דברי התורה והמצוות, וגם שאחר שנכשל בעבירות רבות יתווספו כוחות הרע שנוולו ממעשיו הרעים וזהו כי תצא למלחמה, וראית בעיניי שכלך סוס ורכב, סוס כנגד מה שהוא היצר סוס מוכן למלחמה מה שאינו כן האדם, רכב כנגד הרכבת האדם שנוטה וחושקת לדברים, עם רב ממך כנגד כוחות הרע שנתווספו ממנו מצד מעשיו הרעים, לא תירא מהם, כי ה' אל-היך עמך, פירוש הן אמת אם היית בא למלחמה בכחך אין בך כח לעמוד במלחמה זו אבל כיון שה' אלהיך עמך כחו גדול להצילך, כי כשבא אדם ליטהר ימין ה' מקבלתו ונדבק לה' והוא יכניע את הצרים אותו.

וכן כתוב (תהלים ל"ו) צופה רשע לצדיק וגו' ה' לא יעזבנו בידו, ואמרו רז"ל (קידושין ל' ע"ב) שהכתוב מדבר על יצר הרע שהוא מתגבר על האדם וה' עוזרו ומצילו מידו.

והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם: ואמר אלהם שמע ישראל. כתוב בספרים שהמילה שמע מרמזת על אחדות ואסיפה, זה שאמר אם תהיו מאוחדים ונאספים אז תצליחו במלחמה.

פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו. אומר רש"י ודבר של עגמת נפש הוא זה. אומר האמרי אמת שעצם הדבר שאיש שהולך למות חושב על ענייני גשמיות זה עגמת נפש.

לא תחיה כל נשמה. כתוב ברמב"ם וברמב"ן אפילו שבע אומות צריך להתחיל אתם בשלום, כמו שכתוב בשאר אומות, ואם הם לא רוצים שלום צריכים להרוג אותם ולקיים לא תחיה כל נשמה.

יהושע שלח ג' אגרות לפני שנכנס לארץ ישראל, א' מי שרוצה שלום שיעשו אתו שלום, והגבוענים רצו בשלום, מי שרוצה לברוח שיברח, והגרשי ברח לאפריקי, ומי שרוצה מלחמה שיעשו מלחמה, ושאר אומות הרג מהם יהושע וקיים לא תחיה כל נשמה.

כתוב בתרגום יונתן בן עוזיאל שאחרי שעושים כל האמור בפרשת עגלה ערופה יוצאים נמלים מהעגלה עד הרוצח, ודנים אותו, ובפירוש על יונתן בן עוזיאל כתוב רמז ואתה תבער הדם הנקי סופי תיבות רימה, דהיינו רימה ותולעה.

ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה'. אם אתה תתנהג כראוי אז לא יהיה רע.

ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה'. אם תעשה הישר בעיני ה' אז לא יהיו צרות ופיגועים, כמו שאנו רואים ביום הכפורים שאפילו אנשים שרחוקים כל השנה מהתורה, בכל זאת ביו"כ מתחזקים והולכים לבית הכנסת וכדומה מפני שאנחנו שומרי התורה והמצוות מתחזקים יותר בעבודת ה'.

כתוב בהפטרה אנכי אנכי הוא מנחמכם, למה כתוב המילה הוא, כי כתוב בחז"ל אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שתהא מלחמה לה' בעמלק, אם כן חסר שלש

אותיות מהשם, ו-ה' משם הוי"ה, ואות א' מכסא, וזה מרומז בתיבת "הוא", וכן אנו אומרים בתפילה הוא קיים ושמך קיים וכסאו נכון בב"א, וכן מרומז בפסוק כי יד על כסא (א) י-ה – (ו-ה), שחסר מכסא האל"ף ומהשם חסר ה-ו' ה'.

גם יש פסוק כי בחר ה' בציון א-ו-ה למושב לו, לעתיד לבוא יושלמו האותיות א-ו-ה בשם ובכסא.

כתוב בהפטרה: התנערי מעפר קומי. חז"ל אומרים כהדא תרנגולתא. פירוש

אם תרנגולת מלוכלכת מעפר, אם תרחץ אותה במים אתה עוד תקלקל, שהלכלוך נכנס בפנים, העצה הכי טובה שהיא תנקה את עצמה, והיא מתנערת מהעפר, כך צריך כל אחד להתאמץ להתנער מהחטאים בעצמו, כמו שכתוב אם אין אני לי מי לי ואז הקב"ה יעזור לו.

לאור המלכ

כתוב כ"ח שלא כתוב אות "ף" כנרכת המזון שמי שמכרך כרכת המזון ככוונה מסיר חרון אף וצרות על ישראל. וכתוב ב"חפץ חיים" למה תיקנו הרחמנו אחרי כרחמ"ז, כי אחרי שקיים את המלכה אז יש עת רלון. וכמסנה כרוכה כתב שלא יחסר לו פרנסה כל ימיו.

פרשת שופטים 97 פסוקים. 14 עשה, 27 לא תעשה, הפטרה: "אנכי אנכי" (ישעיה' נ"א), פרקי אבות פרק א'.

הדלקת הנרות: 6:48

שקיעה: 7:27 מוצאי שבת: 8:03 ר"ת: 8:39.

סוף זמן ק"ש מג"א: 8:32

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש

לע"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב